

गोतमो राहूगणः, विश्वेदेवाः। गायत्री, ९ अनुष्टुप् ।

ऋजुनीती नो वरुणो मित्रो नयतु विद्वान्। अर्यमा देवैः सजोषाः ॥ १.०९०.०१

ऋजुनीती- सत्यनीत्या । नः- अस्मान् । वरुणः- प्रकृतिनियत्यधिदैवतम् । नयतु । विद्वान्- ज्ञानी । मित्रः- स्नेहात्मकः । नयतु । देवैः- देवताभिः । सजोषाः- समानप्रीतिः । अर्यमा- औदार्याधिदेवता । नयतु ॥१॥

ते हि वस्वो वसवानास्ते अप्रमूरा महोभिः। व्रता रक्षन्ते विश्वाहा ॥ १.०९०.०२

ते- मित्रादयः । वस्वः- अस्मन्निवासभूतस्य जगतः साधनभूमिकाया वा । वसवानाः- आच्छादका व्यापका वा । महोभिः- तेजोभिः । अप्रमूराः- विद्वांसः । विश्वाहा- सर्वाण्यहानि । व्रता- प्रकृतिनियत्यनुस्यूतधर्मान् । रक्षन्ते- पालयन्ति ॥२॥

ते अस्मभ्यं शर्म यंसन्नमृता मर्त्येभ्यः। बाधमाना अप द्विषः ॥ १.०९०.०३

द्विषः- द्वेषभावनाः । अप बाधमानाः- रुन्धन्तः । ते । अमृताः- अमरणधर्माणः । मर्त्येभ्यः- मनुष्येभ्यः । अस्मभ्यम् । शर्म- मङ्गलम् । यंसन्- प्रयच्छन्तु ॥३॥

वि नः पथः सुविताय चियन्तिवन्द्रो मरुतः। पूषा भगो वन्द्यासः ॥ १.०९०.०४

पूषा- पोषकः सूर्यः । भगः- सौभाग्याधिदेवता । इन्द्रः- ईशानशीलः । मरुतः- प्राणविशेषाः । वन्द्यासः- एते नमस्कार्याः । नः- अस्माकम् । सुविताय- शोभनफलप्राप्तये । पथः- मार्गान् । वि चियन्तु- विचिन्वन्तु ॥४॥

उत नो धियो गोअग्राः पूषन्विष्णवेवयावः। कर्ता नः स्वस्तिमतः ॥ १.०९०.०५

पूषन्- पोषक । विष्णो- सर्वव्यापकान्तर्यामिन् । एवयावः- गतिशीलवाहनैरागच्छन्तो मरुतः । इण्-
गतौ । या प्रापणे । नः- अस्माकम् । धियः- धारणाशक्तीः । गोअग्रम्- ज्ञानाभिमुखीः । कर्त-
कुरुत । नः- अस्मान् । स्वस्तिमतः- शोभनसत्तासंपन्नान् कुरुत ॥५॥

मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥ १.०९०.०६

ऋतायते- सत्येच्छवे । वाताः- वायवः प्राणा वा । मधु- माधुर्यम् । क्षरन्ति- वर्षन्ति । सिन्धवः-
नद्यः चित्ताधारशक्तिधारा वा । मधु क्षरन्ति । ओषधीः- ओषधयः चित्तपरिपाकधारिण्यो वृत्तयो वा ।
ओषः पाकः आसु धीयते इति ओषधयः । नः- अस्माकम् । माध्वीः- मधुराः । सन्तु- भवन्तु ॥६॥

मधु नक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवं रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥ १.०९०.०७

नक्तम्- रात्रिः । मधु- मधुरा । उत- अपि च । उषसः- अहानि । मधु- मधुराणि । मनुष्यप्रज्ञा
दैवप्रज्ञा च मधुरे । पार्थिवम्- पृथिवी । मधुमत्- मधुरा । रजः- अन्तरिक्षम् । मधुमत्- मधुरम् । नः
- अस्माकम् । पिता- जनकः । द्यौः- आकाशः । मधु- मधुरः । अस्तु- भवतु । मनःप्राणशरीराणि
मधुराणि भवन्तु ॥७॥

मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥ १.०९०.०८

वनस्पतिः- वनाधिदेवता । नः- अस्माकम् । मधुमान्- मधुरा । सूर्यः । मधुमान्- मधुरः । अस्तु-
भवतु । नः- अस्माकम् । गावः- सूर्यकिरणाः । माध्वीः- मधुराः । भवन्तु- सन्तु ॥८॥

शं नो मित्रः शं वरुणः शं नो भवत्वयमा।

शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो विष्णुरुक्रमः ॥ १.०९०.०९

नः- अस्माकम्। मित्रः- स्नेहाधिदेवता। शम्- शान्तिकरो भवतु। वरुणः- ऋताधिदेवता। नः
शम्। अर्यमा- आर्यशीलः। नः शं भवतु। इन्द्रः- जितेन्द्रियः। बृहस्पतिः- मेधापतिः। नः शम्।
उरुक्रमः- विस्तीर्णविक्रमः। विष्णुः- अन्तर्यामी सर्वव्यापी। नः शम्॥९॥

Dr. Rangraji